

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
Ert diarienumr Ku2015/02346/KL

Remissvar avseende Riksantikvarieämbetets rapport Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena

Härmed avges svar på ovan nämnda remiss.

Linköpings universitet tar inte ställning till förslaget i sin helhet utan yttrar sig bara med avseende på nedanstående punkter:

Angående förslag till ny lagtext

Riksantikvarieämbetet föreslår att bedömningsgrunden för vad som skall vara tillståndspliktiga åtgärder i lagtexten omformuleras från "väsentlig ändring" till "påverkan på det kulturhistoriska värdet" (4 kap. 3§ KML). Syftet är att uppnå en större tydlighet med avseende på vilka slags åtgärder som är tillståndspliktiga och vilka som är att betrakta som sedvanligt underhåll. Linköpings universitets bedömning är att förslaget inte bidrar till större tydlighet. Vad som avses med kulturhistoriskt värde är oklart. Riksantikvarieämbetet föreslår inte att innebörden närmare skall bestämmas i lagtexten utan hänvisar till den "plattform" som tagits fram. Statusen av denna är svårbedömd och det måste ifrågasättas huruvida den plattformstext till vilken man hänvisar alls är ändamålsenlig för att underlätta för länsstyrelserna att skilja mellan tillståndspliktiga och icke-tillståndspliktiga åtgärder. Linköpings universitet menar att lagstiftarens intentioner bättre tillvaratas med den nuvarande formuleringen "inte på något väsentligt sätt ändras" än den som Riksantikvarieämbetet föreslår. Vi avstyrker därmed förändringsförslaget.

Förslaget till ny inledning av 4 kap. §17 KML lyder: "Riksantikvarieämbetet, länsstyrelsen eller den som arbetar på länsstyrelsens uppdrag har rätt att få tillträde till kyrkliga kulturminnen enligt denna lag samt att vidta de åtgärder och undersökningar som behövs för lagens tillämpning". Linköpings universitet föreslår att "åtgärder och"

utgår för att inte skapa oklarhet om vad rätten till tillträde innebär. Det kan exempelvis inte vara rimligt att tillträdesrätten innebär att dessa myndigheter ges rätt att handgripligen avbryta eller nedmontera pågående arbeten.

Riksantikvarieämbetet föreslår en ny paragraf (§18) med följande lydelse:

Till böter döms den som

1. ändrar en kyrkobyggnad eller en kyrkotomt i strid med 3 §,
2. hanterar ett kyrkligt föremål i strid med 9 § första stycket 1–4, eller
3. ändrar en begravningsplats i strid med 13 §.

Linköpings universitet anser att paragrafen är onödig och bör utgå. De möjligheter till vitesföreläggande som redan finns bör betraktas som erforderliga för ändamålet att upprätthålla lagefterlevnaden.

Förslag om utredning

Riksantikvarieämbetet föreslår att en oberoende utredning skall tillsättas med uppgift att inför kontrollstationen år 2019 genomlysna frågan om kyrklig övertalighet.

Utredningen skall omfatta frågor om lagskydd, processer för att förklara en kyrkobyggnad övertalig och ekonomiska förutsättningar för ett fortsatt bevarande. Linköpings universitet anser att det finns fog för att klargöra en rad frågor i detta sammanhang, inklusive den om huruvida lagskyddet för kyrkobyggnader i samband med försäljning skall överföras till 3 kap. KML. Linköpings universitet vill samtidig påpeka att uppgörelsen mellan Svenska kyrkan och staten i samband med relationsförändringen tydlig lägger ansvaret för en eventuell övertalighet av kyrkor i Svenska kyrkans händer. Svenska kyrkan har nyligen i en egen utredning föreslagit en procedur för pastoralt övertaliga kyrkor som innebär att ansvaret för dessa övertas av Svenska kyrkan centralt medan förvaltningen sker på stiftsnivå. Linköpings universitet menar därför att det är av vikt att en eventuella ny utredning inte får uppdrag som kommer i konflikt med Svenska kyrkans rimliga anspråk på att vara huvudägare av frågan om kyrklig övertalighet. Det kan i sammanhanget påpekas att det inför nästkommande kontrollstation kan finnas anledning till en för Svenska kyrkan och staten gemensam granskning av de långsiktiga konsekvenserna av överenskommelsen år 2000 med avseende på bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnader. När denna överenskommelse gjordes på slutet av 1990-talet var övertalighetsfrågan starkt nedtonad. I samband med, eller oberoende av, den utredning som Riksantikvarieämbetet föreslår bör staten och Svenska kyrkan ånyo gemensamt begrunda relationsförändringens långsiktiga hållbarhet med avseende på den växande mängden pastoralt övertaliga kyrkor i landet.

Övrigt

I gällande lagstiftning finns en grundläggande oklarhet i om 4 kap. KML är ett skydd för kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnader eller för Svenska kyrkans kulturhistoriskt värdefulla kyrkor. Detta framgår genom att det särskilda stödet, kyrkoantikvarisk ersättning (4 kap. §16 KML), går till Svenska kyrkan och medföljer inte byggnaden vid överlåtelse.

Nya studier visar att länsstyrelserna är mer generösa med tillstånd till radikala åtgärder om en kyrka har tagits ur bruk. Detta tyder på att lagens skydd av kulturhistoriska värden hos kyrkor i praktiken är starkt förknippad med den kyrkliga användningen av dem. Det vore önskvärt om det fortsatta kyrkliga bruket av kyrkor även mer principiellt erkändes som en väsentlig del av upprätthållandet av deras kulturhistoriska värde.

Fakultetens svar har utarbetats av professor emeritus Svante Beckman och biträdande universitetslektor Magdalena Hillström, Institutionen för samhällsutveckling och kultur/Avdelningen Kultur och samhälle.

Enligt uppdrag

Bo Hellgren

Dekan

Sändlista:

Registrator

Universitetsförvaltningen

Institutionen för samhällsutveckling och kultur